

İSTANBUL VE ST. PETERSBURG ŞEHİRLERİNİN YÖNETİM YAPISI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME*

Sevgi KÖK**

ÖZ

İlk olarak XIX. Yüzyıl'ın ortalarında Londra'da ortaya çıkan "metropoliten şehir" kavramıyla beraber, şehir tanımları da farklı bir yapıya kavuşmuştur. Metropoliten kavramını, bir ülkenin veya bir bölgenin çevresindeki yerleşim yerlerine ekonomik ve toplumsal yönlerden hâkim olan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle her türlü ilişkisinin sağlandığı en önemli şehri olarak tanımlamak mümkündür.

Dünya genelinde büyük şehirlerin yönetim yapıları, küçük şehirlerin yönetim yapılarından farklılık göstermektedir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak, büyükşehirleri yönetmedeki zorluklar zamanla yeni özel yönetim yapılarının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Nüfus yoğunluğu ve alan genişlikleri göz önüne alındığında çalışmaya konu edinilen İstanbul ve St. Petersburg şehirleri de birer metropol özelliği göstermektedirler.

Türkiye ve Rusya arasında, komşuluk ilişkilerine dayanan başta siyasi, tarihi, kültürel, ekonomik, sosyolojik ve daha birçok sahadaki yakınlıktan söz etmek mümkündür. Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilere katkı sağlaması noktasında, akademik araştırmaların ne kadar büyük bir öneme haiz olduğu herkesçe malumdur. Özellikle şehir, şehircilik, şehir yönetimi vb. konulardaki karşılaştırmalı çalışmaların yetersizliği bu incelemenin yapılmasına zemin oluşturmuştur. Bu bağlamda, "*İstanbul ve St. Petersburg Şehirlerinin Yönetim Yapısı Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme*" başlıklı bu çalışmada, iki farklı merkezi yönetim kültüründen gelen İstanbul ve St. Petersburg şehirlerinin metropoliten şehir yönetimi ve şehircilik anlamındaki yönetim yapılarının rolü karşılaştırılmalı bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metropoliten Yönetim, Yerel Yönetimler, Belediye, İstanbul, St. Petersburg.

A COMPARATIVE INVESTIGATION ON THE ADMINISTRATIVE STRUCTURE OF THE CITIES OF ST. PETERSBURG AND ISTANBUL

ABSTRACT

First the emergence of the "Metropolitan City" concept in mid XIX. th century London, definition of cities gained a different meaning. It's possible to define the metropolitan concept as one of the most important cities of the world that dominates a countries or rural settlements economiclly or socially and as a center that countries establish ties with other states. Generally large cities managment is different than the small ones. As a natural consequence of this situation, diffuculties of large cities managements, pave a way for new particular management concepts. When one considers the population density and the field with of

* Bu çalışma Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı'nda hazırlanmış, 05.01.2017 tarihinde savunulmuş olan "İstanbul ve Saint Petersburg'un Yönetim Yapısı Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans tezinden derlenerek oluşturulmuştur.

** Marmara Üniversitesi, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bölümü yüksek lisans öğrencisi, sevgikok90@gmail.com

İstanbul and St. Petersburg, subjects of this work, It's possible to see that these are metropolitan cities.

It is possible to mention about chiefly the political, historical, cultural, economical, sociological closeness and in many more fields which are based on the neighboring relationships between Russia and Turkey. It is known by everyone how important the academic studies are in terms of contributing to the relationships between Turkey and Russia. In particular, the insufficiency of the comparative studies such as city, city government, urbanisation etc. has established a foundation to the investigation of these kind of studies. In this scope, within this study that is called "*A Comparative Investigation on the Administrative Structure of the cities of Istanbul and St. Petersburg*" coming from two different central governing cultures, the role of the administrative structures of those cities have been examined in terms of the metropolitan city governing and urbanisation.

Keywords: Metropolitan Municipality, Local Authorities, Municipality, Istanbul, St. Petersburg.

Giriş

Medeniyetin en önemli göstergelerinden biri de şehirlerdir. Şehirler, insanların ihtiyaçları, beklentileri ve yükledikleri anlam doğrultusunda bir kişilik kazanmışlardır. Bu bağlamda, şehirler sadece temel barınma ihtiyacının karşılandığı mekânlar değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerin yeniden şekillendiği organizmalardır.

Şehirlerin zamanla kalabalıklaşması yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu ihtiyaçların sistematik olarak karşılanması noktasında en önemli görev, çoğunlukla o şehirlerin yöneticilerine düşmüştür. Bu yöneticilerin kimler olduğu, vazifelerinin neleri içerdiği ve kime karşı sorumlu oldukları gibi temel sorulara verilen cevaplar zaman içerisinde şehirden şehre farklılıklar göstermiştir.

Kırsaldan şehirlere doğru yapılan göçlerdeki artışla beraber, şehirlerde yeni problemler baş göstermiştir. Dolayısıyla, mevcut yönetim anlayışları insanların ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelmiştir. Bu durum, şehir yönetiminde yeni arayışlara kapı aralamıştır. Genellikle de bu ihtiyaçların karşılanması noktasında sorumlu yapı halka en yakın yönetim birim olan "yerel yönetimler" olmuştur. Metropol, kentlere göre daha büyük ve karmaşık bir yapıda olduklarından yönetimleri bakımından kendilerine has özellikler taşırlar. Metropol bir yönetim sisteminden kasıt, bu yapının merkezinde ana şehrin ve çevresinde diğer şehirlerin yer alıyor olmasıdır.

Nüfus yoğunluğu ve alan genişlikleri göz önüne alındığında çalışmaya konu edinilen İstanbul ve St. Petersburg şehirleri de birer metropol özelliği göstermektedirler. Tarihi geçmiş uzun bir dönemi kapsayan Türk ve Rus siyasi ilişkileri ve de özelden şehircilik yönetimleri üzerine yapılan çalışmalar yetersizdir. Bu alandaki çalışmalara katkı sağlamak amacıyla hazırlanan bu incelemede, iki farklı merkezi yönetim kültüründen gelen İstanbul ve St. Petersburg şehirlerinin metropoliten şehir yönetimi ve şehircilik anlamındaki yönetim yapılarının rolü karşılaştırılmalı bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

1. Metropoliten Yönetim Kavramı

"Yönetim" sözcüğü kimi zaman bir teşkilat, kimi zaman idari anlamda kullanılan yönetsel faaliyetler, kimi zaman ise yönetme manasında birden fazla anlama gelecek

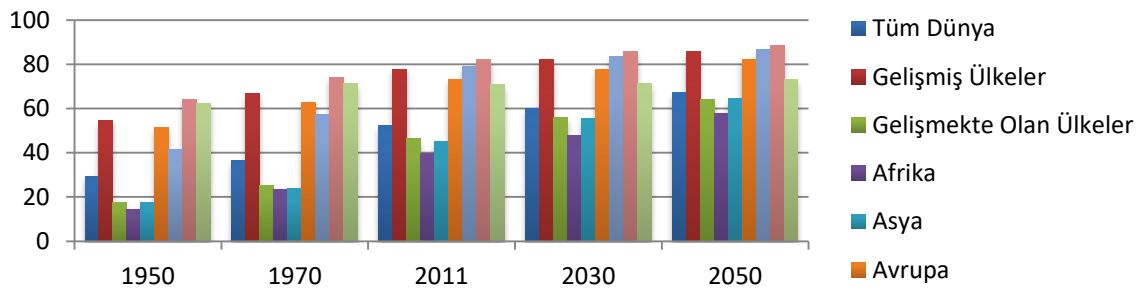
şekilde kullanılmaktadır (Gözübüyük 2011: 3). Kavram, köken olarak *yön-etmek* eyleminden gelirken, Güler, bunun birilerinin başka birilerine yön göstermesiyle sınırlı bir yön-eyleme olmadığını, yönetimin, insan toplumlarının ekonomik ve toplumsal örgütlenme tarzını kastettiğini ve *yön-edimin* ise bu örgütlenmenin ve bunun gerçekleştirilme sürecinin ta kendisi olduğunu ifade etmektedir (Güler 2011: 15).

Yönetim, tüm üniter sistemdeki devletlerde merkezi idare (kamu yönetimi) ve mahalli idare (yerel yönetimler) adı verilen iki ayrı parçadan oluşmaktadır.¹ Merkezi yönetim ve yerel yönetimler olarak isimlendirilen bu yapılanmaların etkinliği her ülkede birbirinden farklılıklar göstermekle birlikte hiçbir devletin tarihinde tamamıyla mutlak merkezîyetçiliğe rastlanılmamış; ülkeler, tarihsel birikimleri ve toplumsal gelişmeleri sonucunda genel çizgileri itibarıyla merkezden yönetim ya da yerinden yönetim ağırlıklı bir sistemi benimsemişlerdir (Nadaroğlu 1978: 17-21).

Yerel yönetimlerin durumları anayasa ve kanunlar olmak üzere belli hukuki mevzuatla düzenlenir. Yerel yönetimler tüm dünyada kabul gören anlayışa göre, yöre halkına en yakın konumda bulunan ve halkın ihtiyaç ve beklentilerini karşılamak üzere bölgede kamu hizmeti sağlayan ve yönetiminin halkın kendi seçtiği organlarıncsa sağlandığı yönetsel, siyasal, toplumsal ve demokratik kuruluşlardır. Ayrıca yerel yönetimlerin ortak özellikleri, kendilerine ait coğrafi alanı, tüzel kişiliği, seçilmiş organları, yerel hizmetleri, personeli ve malvarlığının bulunmasıdır (Şengül 2010: 12-14).

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Birimi'nin yapmış olduğu nüfus araştırmasına göre İkinci Dünya Savaşından sonra dünyanın her yerinde kentleşme oranında bir artış gözlemlenmiştir. 1950 yılında dünya nüfusu 2,52 milyar iken, 2011 yılında bu rakam 7 milyara ulaşmıştır. Birleşmiş Milletlerin tahminine göre, 2050 yılında dünya nüfusu 12 milyarı bulacaktır. Dünya üzerindeki kentsel nüfus artışının %72 oranında olacağı ve 2025 yılına gelindiğinde dünya üzerinde her 7-8 kişiden 1'inin büyükşehirlerde yaşıyor olacağı tahmin edilmektedir (Popolitain Division 2011: 3-6).

Grafik 1: Dünyanın 1950-2050 Yılları Arası Kentleşme Durumu

(World Urbanization Prospects 2012: 2-6)

Kentlerin hızlı büyümesi sonucunda kentsel yönetimden sorumlu klasik belediye teşkilatları da bu değişime cevap vermekte yetersiz kalmışlardır. Bu duruma büyük şehirler için özel yönetim modellerinin geliştirildiği görülmektedir. Yaşanan hızlı ve

¹ Federal devlet sisteminde ise, merkezi idare söylemi yerine federal örgüt ifadesi kullanılmaktadır.

yoğun kentleşme süreci “büyükşehir, anakent, metropol, megapol, metropoliten alanlar” gibi kavramların doğmasına neden olmuştur. Aynı zamanda küresel ve uluslararası ölçekte önemli birçok etkinliğin kentlerde gerçekleştirilmesi ve önemli kararların da buralarda alınmaya başlanması sonucu bu kentler, ait olduğu ülkeden daha fazla tanınırlığa sahip olmuştur. Böylece kent yönetimlerinin önemi artmış, özgün yasal düzenlemelerin yapıldığı metropoliten yönetimler baş göstermişlerdir (Bozlağan ve Demirkaya 2008: 19).

Çevre şehirlerden daha fazla gelişme gösteren yerleşimler zamanla kendi sınırlarını aşarak metropol olma özelliği elde etmektedirler. Bir şehirde kültür, finans ve nüfus gibi nicel unsurlar artar ise metropolleşme eğiliminin başladığını ve bu tür şehirlerin zamanla çevrelerine de üretim, ticaret, ulaşım, kültür ve eğitim gibi birçok alanda hizmet sunabilen yerleşmeler haline geldiklerini söylemek mümkündür (Tuzcuoğlu 2003: 14).

Metropoller, kentlere göre daha büyük ve karmaşık bir yapıda olduklarından yönetimleri bakımından kendilerine has özellikler taşırlar. Metropol bir yönetim sisteminden kasıt, bu yapının merkezinde ana şehrin ve çevresinde diğer şehirlerin yer alıyor olmasıdır. Metropoliten yönetimlerin amacı; metropoliten alan ölçeğinde ortaya çıkan kentsel hizmetlerin sağlanması varsa sorunların çözülmesi, bölge halkının beklentilerini sağlayacak şekilde hızlı ve etkin olması, tüm bu hizmetlerin götürülmesinde organizasyon ve koordinasyonun sağlanmasıdır (Turgut 2004: 75).

Metropoliten yönetim kavramı en yalın hali ile “metropoliten model” olarak adlandırılmaktadır. Metropoliten kentlerin yönetim modelleri konusunda dünyada birbirinden farklı yapılarla karşılaşılmaktadır (Oktay 2016: 48) .

Metropoliten yönetim modelleri; tek kademeli, iki kademeli metropoliten yönetimler, isteğe bağlı ve özel amaçlı kuruluşlar olarak dörde ayrılmaktadır (Tuzcuoğlu 2003: 17) . Bir metropoliten şehirde bu modellerden sadece bir tanesi uygulanırken diğer bir metropolde aynı anda birkaç tanesinin kullanılması mümkündür. Söz konusu modellerden herhangi birinin seçilip seçilmeyeceği, her ülkenin yapısına, demokratik gelişim düzeyine, imkânlarına, ihtiyaçlarına göre değişim göstermektedir (Keleş 2006: 285) . Metropoliten yönetim modelleri merkezi yönetimin taşra örgütü olarak değil, birer yerel yönetim birimi olarak oluşturulmaktadır. 1930’lu yıllarda metropoliten alanı kapsayan tek bir birim olarak görülen metropoliten yönetimler, 1960’lı yıllara doğru parçalı olarak birden fazla yönetsel birim veya kademeli yönetsel birimler olarak şekil almaya başlamışlardır (Tuzcuoğlu 2003: 78).

2. Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi

Türkiye’nin 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası’na göre nüfusu 750.000’i aşan şehirlerinde hizmetler iki kademeli olarak ifade edilebilecek yapı olan “büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri” tarafından yerine getirilmektedir.

2.1. İstanbul’un Yönetim Yapısı

Tarih boyunca birçok devletin merkezi olmasının yanında, dünyada iki kıta üzerinde kurulu olan tek metropol olma özelliği gösteren İstanbul, Asya ve Avrupa kıtalarının birbirine bağlandığı noktada yer almaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun

2015 yılı verilerine göre nüfusu 14.657.434 (TÜİK 2016) olan şehrin büyüklüğü 5,343 km² dir.

2.1.1. İstanbul Valiliği

“İl”, merkezî idarenin coğrafi bir bölümüdür. Bu durum Anayasa’da “Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır” (1982 Anayasası M: 126) şeklinde izah edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, 81 il birimine ayrılmış olup, yönetimleri merkezi yönetimin idari vesayeti altında bulunan valilik makamı tarafından sağlanmaktadır. Valiler, İçişleri Bakanlığının önerisi, Bakanlar Kurulunun kararı², cumhurbaşkanının onayı ile göreve başlar. Vali, kanun, tüzük, yönetmelik ve hükümet kararlarının dağıtımından sorumlu olup, uygulanmasını sağlamaktadır. Ayrıca, bakanlıkların talimat ve emirlerini yürütmekle görevlidir. Vali, il sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder, bu teşkilat amir ve memurları vali tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür (İl İdaresi Kanunu 1949: Md. 1-11).

Merkezi yönetimin il düzeyinde temsilcisi olan valilik makamının yardımcıları il düzeyinin ve nüfusun büyüklüğüne göre belirlenmektedir. 6360 sayılı Kanun ile beraber 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nda yapılan düzenlemelerden birisi “Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı”nın büyükşehir uygulaması olan illerde bir hizmet birimi olarak kurulmasıdır. İllerde valilik kurumuna bağlı olarak valinin başkanlığında çalışacak yeni bir merkezi yönetim oluşturulmuş böylece il özel idarelerinin kaldırılması ile valinin azalan görevleri artırılmıştır. Ayrıca Karakılçık’a göre, İçişleri Bakanlığı aracılığıyla yerel düzeyde yeni bir vesayet denetimi oluşturulmuştur (Karakılçık 2013: 193).

2.1.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Bağlı Kuruluşlar

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Türkiye’de yerel yönetimler arasında önemli bir yere sahiptir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’na göre, büyükşehir belediyesi;

“Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından

² Bakanlar Kurulu kanunların kendisine verdiği görevleri kararname ile yerine getirir. Kanun hükmünde “kararnameler” hariç iki çeşit kararname vardır. Bunların birincisine “ortak (müşterek) kararname veya üçlü kararname”, ikincisine ise, “Bakanlar Kurulu kararnamesi” denir. Ortak (müşterek) kararname veya üçlü kararnameler, ilgili bakanın, başbakanın ve cumhurbaşkanının imzalarının bulunduğu kararnamelerdir. Bakanlar Kurulu kararnamesi ise, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılır, yani Başbakan ve bütün bakanların imzasını taşır. Bakanlar Kurulu kolektif bir karar organıdır. Bu nedenle, Bakanlar Kurulu kararnameleri, bir kolektif işlem olarak, Başbakan ve istisnasız bütün bakanlar tarafından imzalanmalıdır bu kararname oy birliğiyle alınır. Bakanlar Kurulu kararnamesini beğenmeyen ve imzalamak istemeyen bakanın istifa etmesi gerekir. İstifa etmemekte direnen bakan Başbakan tarafından görevinden alınabilir. Bakanlar Kurulu kararnamelerinin yürürlüğe girebilmesi için Cumhurbaşkanı tarafından da imzalanması gerekir.

seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır (Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004: Md. 3).

Tablo 1: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yapısı

İBB Meclisi		İBB Başkanı		İBB Encümeni	
Özel Kalem Müdürlüğü		Danışmanlar			
İ.E.T.T		İ.S.K.İ			
Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME)		Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME)			
Basın Danışmanlığı		İç Denetim Birimi Başkanlığı			
		Genel Sekreterlik			
Teftiş Kurulu Başkanlığı		Hukuk Müşavirliği			
Genel Sekreter Yardımcılıkları					
İdari	Proje	İmar	Ulaşım	Mali	

(İstanbul Büyükşehir Belediyesi)

Büyükşehir belediyesinin organları, Büyükşehir Belediye Kanunu'na göre; büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanıdır. Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organı olma görevini üstlenmektedir. BŞB içinde bulunan belediyelerinin başkanları ise bu yapının doğal üyesi durumundadırlar. Büyükşehir belediye encümeni, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile bir genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. Büyükşehir belediye başkanı kanunda belirtilen esas ve usullere göre BŞB sınırları içerisinde bulunan seçmenler tarafından doğrudan beş yıllığına seçilmektedir (Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004: Md. 15-17). Belediye danışmanları, Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME), Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME), İ.E.T.T. ve İ.S.K.İ. doğrudan başkanlığa bağlı olarak görev yapmaktadırlar. Büyükşehir Belediye Başkanlığına bağlı bir birim olan Genel Sekreterlik kendi içinde idare, projelendirme, imar, ulaşım ve maliye alanlarında yetki sahibi yardımcılıklara ayrılmaktadır. Kaynak Geliştirme ve İştraklerden sorumlu başkanlık da yine bu kısımda yer almaktadır.

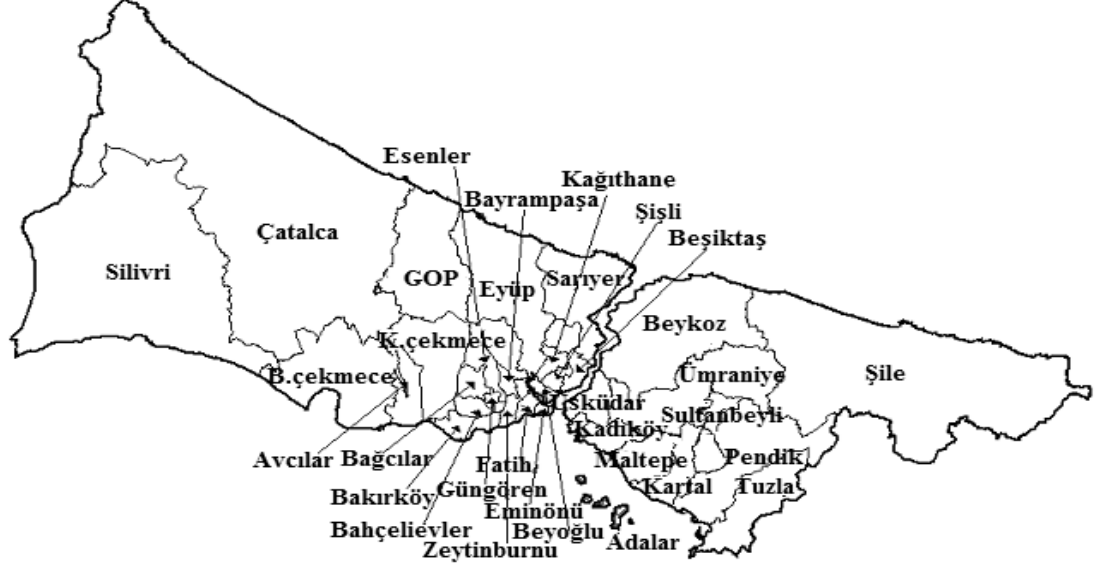
Büyükşehir belediyesinin görev yetki ve sorumlulukları ilgili kanunda sıralanmıştır. BŞB'nin görevlerini genel olarak; BŞB sınırları içerisinde imar planlarıyla ilgili kararlar almak, BŞB'nin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bütçesini hazırlamak, işletme yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek, toplu taşıma, su ve kanalizasyon hizmetleri, defin işlemleri toplu taşıma, sosyal alanlar sağlama konularında bir takım geniş ölçekli hizmetleri yerine getirmek şeklinde ifade etmek mümkündür.

2.1.3. İlçe Belediyeleri

İstanbul iline bağlı 39 ilçe ve 936 mahalle bulunmaktadır. Tüm ilçeler, 22 Temmuz 2004 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan yasayla İstanbul Büyükşehir

Belediyesi hizmet alanı içine dâhil edilmiştir. Yapılan düzenlemeyle il sınırları içindeki tüm belde belediyeleri de feshedilmiştir.

Harita I: İstanbul Metropolitan Yönetimi ve Alt Kademe Belediyeleri

Büyükşehir belediyesi sistemi içinde, büyükşehir ilçe belediyesi yapılanması oldukça önemlidir. Büyükşehir ilçe belediyesinin organları 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır. Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, görüşmek ve kabul etmek, bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, belediyenin imar planlarını görüşmek ve kabul etmek, belediye başkanı ve encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak gibi bir takım karar verici ve uygulayıcı görevlerle donatılmıştır. Encümen, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından ve mali hizmetler birim amiri ile belediye başkanının birim amirleri arasından seçtiği kişilerden nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde yedi, altındaki belediyelerde beş kişiden oluşmaktadır. Büyükşehir ilçe belediye başkanı doğrudan halk tarafından beş yıl görev yapmak üzere gizli oyla seçilmiş belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir (Belediye Kanunu 2005: Md. 17-33).

Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar. İlçe belediyelerinin görevleri ilgili kanunun 15. maddesinde sıralanmıştır. Belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunabilmektedir.

3. Rusya'nın Yerel Yönetim Sistemi

IX. Yüzyıl'da ilk Doğu Slav Devleti'nin Baltık (Avrasya arasında Baltık Pasifik ve Arktik Okyanusu'nun kuzeyinde) ve orta Volga'da kurulması ile tarih sayfalarına adını ilk kez Kiev Knezliği (Uygurluğu) ile yazdırmış olan Ruslar, dünyada en geniş toprak parçası üzerinde yaşayan halktır (Shaw 2006: 19).

Rusya'da yerel yönetimlerin “yeni tarihi” ülkenin etkin bir piyasa ekonomisi sürecine girdiği ve demokratik toplum olma yolunda yeni siyasi adımlar attığı 1990'ların başına dayanmaktadır (Danielian 2011: 89).

Rusya 85 federal birimden oluşmaktadır. Her biri Rusya'nın öznesi konumunda bulunan, her biri farklı yönetim yapılanmasına sahip fakat birbirleri ile eşit haklara zilyet olan bu “siyasi birimler” yönetimin ilk basamağında yer alıp şunlardır: 22 Cumhuriyet, 46 Oblast, 9 Kray, 4 Özek Okrug (özerk bölge), 1 Özerk Bölge Yönetimi, 3 federe şehir (Moskova, St. Petersburg ve Sivastopol) (Konstitutsiya Rossiyskoy Federatsii 1993: Md. 65).

Ülkede siyasi yönetim birimlerinin ardından “idari yerinden yönetim birimleri” (özyönetimler*) gelmektedir. Rusya Federasyonu Anayasası'nın 12. Maddesine göre “*Yerel özyönetim kurumları merkezi yönetimin bir parçası değildir.*” Yerel özyönetimlerin görev sınırları, belediye yönetimi ve kamu düzenini sağlama gibi sadece “yereli” ilgilendiren konularla sınırlandırılmıştır. Yerel özyönetim organlarının yapısı halk tarafından serbestçe belirlenir (Konstitutsiya Rossiyskoy Federatsii 1993: Md. 12). Rusya Federasyonu, 1 Ocak 2016 itibarıyla toplam 22,756 belediye yapılanmasına sahiptir (Ministerstvo Finansov Rossiyskoy Federatii, Departament Mejbüçetnih Otnoşeniy 2016: 2).

Rusya'nın idari yapısı, tarihi ve yönetsel kültüründen kaynaklı sebeplerden ötürü oldukça karışık bir görünümündedir. Ülkede genel olarak idari birimler okrug, kray, federe şehir, cumhuriyet gibi isimlerde ifade edilmiş olsalar da aynı siyasi yapıya sahip birimler arasında bile yönetsel farklılıklar göze çarpmaktadır. Rusya'da metropoliten yönetim sistemi federe şehirlerden, St. Petersburg ve Moskova'da uygulanmaktadır. Bu şehirler, Rusya Federasyonu'nun nüfus açısından en büyük iki şehridir. Bu şehirlerin yerel yönetimlerinin yasal dayanakları aynı olsa bile iç yapılanmalarında bir takım yönetsel farklılıklar vardır.

3.1. St. Petersburg'un Yönetim Yapısı

St. Petersburg, Finlandiya Körfezi'nin tam doğu ucunda, deniz, nehir ve kara yollarının kavşağında yer alan, Rusya'nın Avrupa'ya açılan kapısı konumunda bulunan stratejik öneme sahip Moskova'dan sonra gelen ikinci büyük aynı zamanda federe şehridir (Passport of St. Petersburg: 2). Toplamda 1439 km² olan kent, 42 adadan oluşmaktadır. 1 Ocak 2016 tarihli Rusya Federal Devlet İstatistikleri Servisi'ne göre nüfusu 5.225.690'dır.

St. Petersburg, 9 şehir ve 21 banliyöden oluşmaktadır. St. Petersburg yönetim yapısı, iki farklı sistemin belli oranda karışımı olarak oluşturulmuştur. 1991-1993 yılları arasında faaliyette olan yönetim ile Moskova'da uygulanan yönetim yapısının birleşimidir.

1997 yılına kadar St. Petersburg'da yerel özyönetimler yer almamaktadır. Yerel özyönetimler, 23 Temmuz 1997 tarihinde yapılan “St. Petersburg Yerel Yönetimler Kanunu” ile birlikte oluşturulmuştur. Böylece, St. Petersburg genelinde 81 belediye ilçesi, 9 kasaba (banliyö) ve 21 köy ile 111 yerel yönetim birimi olarak ayrılmış ve ilk seçimler 1997 ile 1998'de yapılmıştır (Avakyan, Lütser vd. 2009: 334).

Tablo 2: St. Petersburg'da Metropolitan Yönetim Kademeleri

Federal Organlar		
St. Petersburg Valisi		
St. Petersburg Yasama Meclisi	St. Petersburg Hükümeti	Yargı Organları
Rayon ³ Yönetimleri (18)		
Belediye Yönetimleri (111)		

St. Petersburg şehir yönetiminin gövdesi St. Petersburg Yasama Meclisi'dir. St. Petersburg Yasama Meclisi Rusya Federasyonu'nun öznesi olup, tüzel kişiliğe sahiptir. Yasama meclisi, yerel halk tarafından beş yılda bir olmak üzere görev bölgelerinden seçilen 50 milletvekilinden oluşur. St. Petersburg'da alınan tüm kararlar yasama meclisince onaylanıp yürürlüğe girmektedir. Meclis faaliyetlerin, kurumsal, yasal, bilgi, lojistik ve mali konularında karar alıcı ve destek vericidir (Ustav Sankt Peterburga 1998: Md. 16-24) . Şehrin yürütme yetkisinden; vali ve hükümet sorumludur. Vali, Rusya Federasyonu Başkanı tarafından önerilen adaylar arasından, kent sakinlerinin doğrudan oyu ile beş yıllığına seçilmektedir. St. Petersburg valisi eş zamanlı olarak başka kamu (Rusya Federasyonu Federal Meclis Duma Milletvekili, yargıç gibi) ve özel sektör alanlarında görevli alamaz (Ustav Sankt Peterburga 1998: Md. 37/2). Vali mecliste alınan kararları veto edebilir. Şehrin yargı organları, St. Petersburg Mahkemesi ve Barış Mahkemesi'dir (Ustav Sankt Peterburga 1998: Md. 16).

Harita 2: St. Petersburg Metropolitan Yönetimi ve Alt Kademe Birimleri

Yerel yönetimler, vatandaşlarına yerel referandumlarda ve belediye seçimleri gibi konularda doğrudan söz hakkı tanımıştır (Zakonu Rossiyskoy Federatii 1993, Md. 131). Rusya Federasyonu Anayasası gereğince yerel özyönetim kurumlarının yapısı

³ İlçe.

halk tarafından serbestçe belirlenir. Yerel yönetim seçimleri yerel özyönetim temelinde evrensel, eşit ve doğrudan halka verilen seçim hakkı doğrultusunda beş yılda bir yapılır.

3.1.1. St. Petersburg Rayon Yönetimi

St. Petersburg'da var olan rayonların yönetimi "Saint-Petersburg Rayon İdaresi Hakkında Yönetmelik" (Palojeniem ob Administratsi Rayona Sankt-Petersburga) ile sağlanmaktadır. St. Petersburg'da beş yılda bir halk tarafından seçilen on sekiz rayon yöneticisi bulunmaktadır. Rayon idaresinin görevlerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

- ❖ St. Petersburg şehir içi belediye birlikleri ile St. Petersburg yürütme makamları arasındaki etkileşimi sağlamak.
- ❖ Rayon vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini korumak, bölgede mülkiyet ve kamu düzenini sağlamak,
- ❖ Yerel öz-yönetime halkın katılımını teşvik etmek,
- ❖ Rusya Federasyonu ve St. Petersburg mevzuatına uygun olarak seçim komisyonlarına yardımcı olmak,
- ❖ Sosyo-ekonomik kalkınma konusunda St. Petersburg şehri, St. Petersburg Hükümeti, St. Petersburg Valisi faaliyetleri hakkında bölge sakinlerini bilgilendirmek,
- ❖ St. Petersburg Yasama Meclisi milletvekili seçimleri ve toplantılarının yer ve zamanı hakkında bölge sakinleri bilgilendirmek,
- ❖ St. Petersburg Yasama Meclisi milletvekillerinin faaliyetlerine yardımcı olmak,
- ❖ Şehir ekonomi alanında uluslararası ve rayonlar arası işbirliğine yardımcı olmak,
- ❖ Rayon ve alt belediye yönetimlerinde bilgi ve telekomünikasyon ağlarının kullanımını geliştirmek ve bilgi güvenliğini sağlamak,
- ❖ Rayonlarda yolsuzlukla mücadele politikalarının geliştirmek ve uygulamak,
- ❖ St. Petersburg sosyo-ekonomik kalkınmasına yardımcı olmak adına, merkezi idarenin kendisine tanımış olduğu yetki çerçevesinde finans ve tüketici pazarlarına destek vermek ve girişimciliğin geliştirilmesine yardımcı olmak,
- ❖ Rayonların sosyo-ekonomik durumu hakkında dönemsel olarak analizler yapmak,
- ❖ St. Petersburg'un hükümet planının temelini oluşturan, rayon planları, belediye programları ve diğer konulardaki uygulamalara destek vermek,
- ❖ St. Petersburg idaresinin vermiş olduğu yetki kapsamında, sosyal koruma, istihdam, sağlık, nüfus, refah, çevre koruma, çevre güvenliği, işçi-işveren ilişkileri ve iş güvenliği alanlarında faaliyet göstermektir (<http://gov.spb.ru/gov/terr/>).

3.1.1. St. Petersburg Belediye Yönetimi

St. Petersburg, dünya üzerinde görülen standart bir belediye yönetim yapısına sahip değildir. St. Petersburg'un mikro düzeyde ifade edilebilecek 111 birimi tüm unsurlarıyla belediye oluşumu olarak kabul edilmektedir (Volkova 2003: 2). Her yerel idarenin mülkiyet, yerel bütçe, yerel konularda karar verme ile ilgili yetkili bir belediye tüzüğü ve yasayla öngörülmemiş olsa da organları mevcuttur. Her belediyenin yapısı ve yönetimi bir diğerinden farklılıklar gösterebilmektedir. Bu durumun, mali kaynakların adil dağılımı konusunu oldukça zorlaştırdığını söylemek mümkündür (Mihayloviç 2009: 284).

St. Petersburg Yerel Yönetimler Hakkında Kanun'a göre yerel öz yönetimlerin görevleri şu şekilde sıralanmıştır;

- ❖ Yerel vergi ve harçların toplanması,
- ❖ Plan ve belediye programlarının benimsenmesi,
- ❖ Binaların bakımı ve onarımı,
- ❖ Yerel bütçelerin oluşumu, onaylanması ve yürütülmesi,
- ❖ Okul öncesi ve temel eğitim alanlarında organizasyon oluşturmak,
- ❖ Belediyenin, kendi topraklarında çevreyi korumak için önlemlerin uygulanması ve nüfusunu sağlık koşullarda yaşatmak,
- ❖ Peyzaj,
- ❖ Ticaret, kamu catering ve tüketici hizmetleri alanında belediye nüfusu için gerekli koşulları sağlamak,
- ❖ Toplu taşıma bakımı ve geliştirme,
- ❖ Kamu düzenini korunmak,
- ❖ Kimsesiz çocuklar ve yaşlı bakım evleri açmak,
- ❖ Gençler için etkinlik faaliyetleri düzenlemek,
- ❖ Acil durumlar ve doğal afetlerle ilgili tedbir ve denetim sağlamak (Zakon Sankt Peterburga Ob Organizatsii Mectnovo Samoupravleniya v Sankt Peterburge 2009: Md. 10).

Ancak uygulamada bu görevlerin bazılarının gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bu anlamda yerel yönetimlerin kapsamının daraltılması söz konusu olup, bazı sorumluluklar diğer kamu otoritelerince yerine getirilmektedir (Avakyan, Lütter vd. 2009: 331).

Belediyeler, ekonomik faaliyetleri koordine etmede, sosyal anlamda nüfusun bütünleşmesinde ve sosyal refah sorunları konusunda başarılı sonuçlar elde etmişlerdir. En önemlisi, yerel yönetimler toplumsal yönetim konusunda esnek bir sistem oluşturmak, devlet düzeyinde önemli fonksiyonları belediye düzeyine aktarmak, şehir sakinlerini yerel yönetimle yakınlaştırmak ve yerel sorunların daha hızlı ve etkin çözüme kavuşmasını sağlamak konularında merkezi yönetime yardımcı olmaktadır.

St. Petersburg Yerel Yönetim Kanunu, yerel öz yönetimin mali ve ekonomik temelini oluşturmaktadır. Yerel bütçede öz gelirlerin payları yıllar içinde önemli ölçüde değişmiştir. Arazi vergisi, belediye mülkiyet vergisi, reklam vergisi, satış vergisi, konut tesisleri ve sosyo-kültürel alanların bakım ücretleri yerel özyönetimlerin kaynakları arasındadır. Merkezden gelen yardımlar ise her belediyenin durumuna ve büyüklüğüne göre %0.7 ile %17 arasında değişmektedir (<http://naloqomania.ru/obshhaya-informatsiya/munitsipalnyie-naloqi.html#h21>).

4. İstanbul ve St. Petersburg Şehirleri Yönetim Yapılarının Karşılaştırılması

Çalışmanın bu kısmında, daha önceki bilgiler ışığında, İstanbul ve St. Petersburg yerel yönetimleri mukayese edilmektedir. Çalışmanın kapsamına bakıldığında yönetim kavramı burada “çeşitli ülkelerin yönetim sistemlerini ve usullerini anlatmak amacıyla” kullanılmıştır. Siyasi yönetim kavramı da kendi içerisinde ayırdığından çalışma, merkezi yönetimi değil “yerel yönetim” boyutunu incelemek ve şehirler arasında mahalli idareler alanında karşılaştırma yapmak amacıyla tasarlanmıştır. Karşılaştırma; yönetim açısından, örgüt yapılanması açısından, gelir ve giderler açısından, hizmetler açısından ve merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki vesayet denetimi açısından olmak üzere beş kısımda ele alınmıştır.

4.1. Yönetim Açısından Değerlendirilmesi

İstanbul yerel yönetimden sorumlu bir büyükşehir belediye başkanı ve otuz dokuz büyükşehir ilçe belediye başkanı tarafından yönetilmektedir. Belediye danışmanları, Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME), Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME), İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İ.E.T.T.) ve İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İ.S.K.İ.) doğrudan başkanlığa bağlı olarak görev yapmaktadır.

St. Petersburg Tüzüğü'ne göre; St. Petersburg şehir yönetim kademesinde yer alan idari birimler vali, meclis, yönetimin diğer organları ve St. Petersburg rayon ve belediye yönetimleridir.

Bir ülkede demokrasinin var olup olmadığının en önemli göstergesi yönetilen halkın “yönetimde ne kadar söz sahibi olduğu” sorusuna verilen cevapta aranmalıdır. Bu açıdan bakıldığında Rusya özelinde St. Petersburg şehrinde de yerel yönetimden ve yerel özyönetimden sorumlu vali, şehir meclisi, rayon yöneticileri ve belediye başkanları doğrudan halk tarafından beş yıl görev yapmak üzere seçilmektedirler. Ölüm, istifa, görevini kötüye kullanma, Rusya Federasyonu Başkanı'nın güvenini yitirme, mahkemece görevlerini yerine getiremeyecek, (tutukluluk, hastalık) olduğunun ispatlanması, Rusya Federasyonu vatandaşlığından ayrılması, başka ülkenin vatandaşlığını veya oturma izni alması, St. Petersburg yasama meclisi milletvekillerince gensoru verilmesi ve kararın meclisin üçte iki (2/3) çoğunluğuyla alınması durumlarında Rusya Federasyonu Başkanının önerisi ve meclisin onayıyla valinin görevi sona erer. Türkiye ve özelinde İstanbul yönetiminde de İstanbul büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir ilçe belediye başkanı ve büyükşehir ilçe belediye meclisi yerel halk tarafından doğrudan beş yıllık süre için seçilmektedirler. Belediye Kanunu'ndaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir. Her iki ülkede de seçilmiş yerel yönetim birimlerinin başındaki yetkilinin (belediye başkanı ve vali) geniş yetkilere sahip olduğu görülmektedir.

Belediyeler kentsel alanlarda hizmet veren örgütlenmelerdir. Türkiye'de belediyeler etkin bir yönetim şeklinin oluşturulabilmesi adına stratejik planlama sürecini hayata geçirmişlerdir. Bu kapsamda stratejik planlama ile ilgili yasal mevzuatın şekil alması ile nüfusu 50.000'nin üzerinde olan belediyeler stratejik planlarını hazırlamak zorundadır. St. Petersburg yerel özyönetimleri açısından herhangi bir yasal mevzuatta stratejik planla ilgili bir bilgi yer almamaktadır.

4.2. Hizmetler Açısından Değerlendirilmesi

Ülkelerde hizmetler merkez ve yerel yönetimler arasında paylaştırılmış durumdadır. Her hizmet, onu en iyi bir biçimde görebilecek olan yönetim tarafından sağlanmaktadır. Rusya ve Türkiye'nin yönetimlerine bakıldığında da hizmetlerin büyüklükleri nispetinde merkezi ve yerel yönetimler arasında paylaşıldığı görülmektedir. St. Petersburg'da siyasi yerinden yönetim olarak ifade edilen federe şehir yönetimi halkın doğrudan ihtiyaçlarını sağlayıcı fonksiyonları (elektrik, gaz, eğitim, sağlık, kentsel içme suyu, güvenlik, yangın hizmetleri ve toplu taşıma) kendi üzerinde toplamıştır. Buna karşın halkı bir anlamda doğrudan ilgilendiren fakat merkezi yönetimle koordineli çalışılacak kimi hizmetlerin (eğitim, halk sağlığını koruma ve ulaşım) federal, federe ve yerel özyönetim birimlerinin ortak görev alanına girdiği de görülmektedir. Bununla birlikte St. Petersburg'da yerel özyönetimler, Federal Kanun, St. Petersburg Tüzüğü ve Federe Şehir Kanunu çerçevesinde, belediye mülkiyetinin yönetimi ve işletilmesi, yerel bütçeyi oluşturma, onaylama ve uygulama, yerel vergileri ve harçları toplama ve kamu düzenini sağlama gibi sadece "yereli" ilgilendiren küçük ölçekli yerel hizmetleri planlama ve yönetme görevleri gibi konularda çalışmaktadırlar. St. Petersburg belediyelerinde belediye başkanları daha çok temsil görevini yürütmektedir ve St. Petersburg federe şehrini temsil eden vali ile iletişim görevini ortak bir biçimde üstlenmiş durumdadırlar. St. Petersburg'da yerel özyönetimler, yapı ve büyüklük olarak çeşitlilik taşımakta olup en küçük yerleşim birimlerinde dahi yerel özyönetim birimleri oluşturulmuştur. St. Petersburg'da mikro düzeyli olarak ifade edilebilecek bu örgütlenmeleri çok parçalı ve iç içe geçmiş durumdadırlar. Her bir belediye teşkilatı İstanbul'un neredeyse bir mahalle nüfusu kadardır. Bu durum ilk başta, halkın yönetime ve karar alma süreçlerine katılımını kolaylaştıracağını düşündürse de aslında yerel özyönetimlerin görevlerini kısıtlamakta ve kaynakların paylaşılmasında bir takım sorunlara neden olmaktadır.

İstanbul'da ise yerel yönetimler yasa ile belirtilen bütün alanlarda ve yasalarda yer almayan fakat başka kamu kurum ve kuruluşlarına verilmemiş tüm hizmetleri yerine getirmektedirler. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, hizmetleri yönüyle içme, kullanma ve endüstri suyu temin etmek, atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak, bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek, katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması, kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksit sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek, kanunların imkân verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün iş alanları gibi daha çok geniş ölçekli faaliyet alanlarıyla da ilgilenmektedir. Güvenlik ve sağlık gibi hizmet alanları İstanbul'da merkezi yönetim tarafından karşılanmaktadır.

4.3. Örgüt Yapıları Açısından Değerlendirilmesi

Rusya dünyanın en geniş topraklarına sahip ülkedir. Dünyadaki alanın yaklaşık sekizde birini kaplayan Rusya Devleti'nin siyasi örgütlenmesi sadece Türkiye ile değil, diğer ülkelerle de kıyaslanamayacak bir birikime ve çeşitliliğe sahiptir. Oblastlar, cumhuriyetler, kraylar, okruglar, özerk bölgeler ve federe şehirler olarak adlandırılan bu 85 yönetim biriminin birbirlerinden çok farklı yapıya ve büyüklüğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum her bir federe birimin kendi tarihsel kültürü, etnik

çeşitliliği, siyasi yapısı ve bölgenin gelişmişlik düzeyine göre gerek Rusya Federasyonu Kanunundan gerekse kendi yerel gereksinimlerinin farklılığından kaynaklanmaktadır. 1,439 km²'lik bir alanda bulunan ve 2016 yılı nüfus bilgilerine göre nüfusu 5.225.690 olan St. Petersburg Rusya'da federe şehir yönetim yapılanmasına sahip üç şehirden birisidir. St. Petersburg da kendi içerisinde şehir kasaba ve belediye yönetimine sahiptir. Şehir, Rusya'nın evrensel ilkeler ve uluslararası hukuk normları, Rusya Federasyonu uluslararası antlaşmaları, Rusya Federasyonu hukuki düzenlemeleri, 1993 Rusya Federasyonu Anayasası, Federal Yasa, Rusya Federasyonu Başkanı Kararname Ve Emirleri, St. Petersburg Federe Şehir Kanunu, St. Petersburg Tüzüğü, St. Petersburg Toprak Düzenlemesi Hakkındaki Kanun, St. Petersburg Rayon İdaresi Hakkında Yönetmelik, St. Petersburg Belediye Tüzüğü, 1998 Rusya Federasyonu Bütçe Yasası, yerel referandumda alınan, yönetmelik ve diğer yasal düzenlemelere göre yönetilmektedir. St. Petersburg federe şehrinin organları: vali ve şehir meclisidir. Şehrin yerel özyönetim organları rayon yöneticileri ve belediye başkanlarıdır.

Türkiye, Rusya'ya göre oldukça dar bir alanda yer almaktadır. Türkiye'de var olan 81 il yönetimi 1982 Anayasası, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Yasası, 2464 Belediye Gelirleri Kanunu, 5018 Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimi Kanunu, 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 442 sayılı Köy Kanunu gibi yasal mevzuatlara uygun olarak yönetilmektedir. 5,461 km²'lik bir alanda bulunan ve 2016 yılı nüfus bilgilerine göre nüfusu 14.657.434 olan İstanbul, Türkiye'de büyükşehir yönetim yapılanmasına sahip otuz şehirden birisidir. İstanbul'un yerel yönetimi iki kademeli bir yönetim yapısına sahiptir. Büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri İstanbul'un yönetim örgütlenmesinde faaliyet göstermektedir. Ayrıca İstanbul'da 936 adet mahalle yönetimi mevcuttur. Büyükşehir belediyesinin organları; büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir ilçe belediyesi organları ise; belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeninden müteşekkildir. Ayrıca bazı özel, büyük maliyet ve uğraş gerektiren hizmetler (ulaştırma, atık su, liman, havaalanı vb.) için İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) ve İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT) gibi özel yönetim birimleri İstanbul'da faaliyet göstermektedir.

4.4. Gelir ve Giderleri Açısından Değerlendirilmesi

Tüm dünyada yerel yönetimlerin ancak görevleri ile doğru orantılı kaynaklara sahip olduğunda başarı göstereceği düşüncesi ağırlık kazanmaktadır. Bu bağlamda İstanbul ve St. Petersburg şehirlerinin yerel (öz) yönetimleri de görevleri doğrultusunda bir takım mali imkânlarla sahiptirler. 1982 tarihli Anayasa'da "yerel yönetimlere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanır" ifadesi yer almakta bu durum belediyeler için yeterli gelir kaynaklarının sağlanmasına güvence oluşturmaktadır. İstanbul'da daha fazla görev yetkiyle donatılmış olan üst kademe yönetimi görevlerini gereği gibi yerine getirmesine olanak verecek şekilde alt kademedeki daha fazla kaynağa sahiptir. İstanbul'un büyükşehir belediye gelirlerini; öz gelirler (yerel vergi gelirleri, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, alınan bağış ve yardımlar, diğer gelirler, sermaye gelirleri, alacaklardan tahsilâtlar, red ve iadeler), idarelerarası transferler (bağış ve yardımlar), borçlanma, büyükşehir belediyeleri büyükşehir belediye sınırları içerisinde toplanan

GBVG'nin %6'sı (%60 doğrudan, %40' büyükşehirlerin nüfusuna göre dağıtılacak kısmın %70'i nüfus, %30'u büyükşehirlerin yüzölçümüne göre) ilçe belediye paylarının %30'undan oluşmaktadır. Büyükşehir ilçe belediyeleri ise, GBVG'nin %4,5'ini (bunun %90'ı ilçe belediye nüfuslarına göre, %10'u ilçe belediyelerinin yüzölçümlerine göre dağıtılır) almaktadır. Her ne kadar yerel yönetimlerin gelirleri konusunda yasal dayanak oluşturulmuş olsa da gelir sistemine dair yukarıda sayılan oranlar merkezi yönetime bağımlılığı büyük ölçüde artırmıştır.

St. Petersburg'un yerel bütçe gelirlerini; yerel vergi gelirleri (arazi vergisi, satış vergisi, emlak vergisi, reklam vergisi, su vergisi, orman vergisi, gelir vergisi, işlem ücretleri), federal merkez ile federe birimlerden gelen karşılıklı ve karşılıksız transferler, belediye mülklerinden elde edilen gelirler, belediye işletmelerinden elde edilen gelirler (kira, faiz, bankalardan alınan serbest nakit akışı, para cezaları) ve bağışlar oluşturmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin giderleri 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu Madde 24'e göre düzenlenmiştir. Genel olarak, belediye hizmet binalarının temini bakım ve onarımı, personel maaş ödemeleri, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yaptığı harcamalardır. Bu giderlerin arasında da en önemli bölümünü yatırım ve transfer altyapı giderleri oluşturmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2016 yılı gider tahmini; 16.100.000.000 Türk Lirası'dır. 2016 yılı gelir tahmini ise 12.700.000.000 Türk Lirası'dır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2016 yılı gider bütçe tahmininde yer alan ödeneklere, 3.400.000.000 Türk Lirası net borçlanma kaynağı karşılık gösterilmek suretiyle denklik sağlamıştır.

St. Petersburg şehrinin giderlerini konut yapımı ve toplumsal hizmetler, eğitim, yönetim, sağlık, spor, kültürel, sosyal politika, yönetimler arası transferler, belediye borçlanmaları, diğer giderler, rayon ve belediye yönetim masrafları oluşturmaktadır.

St. Petersburg 2016 yılı gelir tahmini; 27.364.646.791⁴ Türk Lirası'dır. (4.47.866.559.6 Ruble). 2016 yılı gider tahmini ise 30.945.655,8362 Türk Lirası'dır (506.475.545,6 Ruble). St. Petersburg 2016 yılı gider bütçe tahmininde yer alan ödeneklere, 3.581.009,0446 Türk Lirası (58.608.986 Ruble) net borçlanma kaynağı karşılık gösterilmek suretiyle denklik sağlamıştır. St. Petersburg 2016 yılı vergi ve vergi dışı gelirleri toplamı ise 26.104.170.3972 Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir (428.639.908.0 Ruble) (Zakon Sankt-Peterburga O Büdcete Sankt-Peterburga Na 2016 God i Na Planovly Period 2017 i 2018 Godov), <http://docs.cntd.ru/document/537984317> Erişim Tarihi: 06.01.2017).

4.5. Merkezi Yönetimin Vesayet Denetimi Açısından Değerlendirilmesi

Türkiye'de merkezi idare; yerel yönetimler üzerinde mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplumsal yararın korunması ve yerel ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunla belirlenecek esaslar çerçevesinde idari vesayet yetkisine sahiptir (Türkiye Anayasası 1982: Md.127). Ayrıca 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu iç denetim ve dış denetimden bahsetmektedir. İlgili maddelerde yer alan ifadelerde

⁴ 06.01.2017: 1Türk Lirası= 16, 3666 Ruble.

belirtildiği üzere idarenin bütünlüğü konusunda tüm işlemlerin İçişleri Bakanlığının denetimine tabi olduğu da anlaşılmaktadır (Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu 2003: Md. 55-67, 68-69).

Türkiye'deki iki kademeli büyükşehir yönetim sisteminde; şehrin tamamını kapsayan büyükşehir belediyesinin sorumluluk alanında bulunan ilçe belediyelerinin bazı mahalli müşterek nitelikli hizmetleri sunmasının yanı sıra ulaşım, alt yapı, imar ve bütçe gibi birçok konuda büyükşehir belediyesinin denetimi ve koordine edici yetkisi altında bulunması özellikle siyasi farklılığın yaşandığı belediyeler arasında gerilim yaratan sorunlu ilişkilere zemin oluşturmaktadır. Ayrıca alt kademe ve üst kademe arasında siyasi ilişkiler yönünden bakıldığında ise büyükşehir belediyesinin büyükşehir ilçe belediyeleri üzerinde, özellikle farklı siyasi partiler üzerinde adeta bir vesayet makamı gibi donatılan yetkilere sahip olması bu iki tüzel kişilik arasında sorunlara neden olmaktadır. Alıcı, bu sorunların, hizmetin niteliğini ve verimliliğini düşürmekle birlikte hizmetlerin aksamasına da neden olabileceğine değinmektedir (Alıcı 2012: 77).

Rusya Federasyonu hükümeti yerel özyönetimler üzerinde Türkiye'ye oranla daha etkin bir denetime sahiptir. Gerek federal hükümette gerekse federe şehir hükümeti yerel özyönetimler üzerinde mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplumsal yararın korunması ve yerel ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunla belirlenecek esaslar çerçevesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.

Türkiye ve Rusya'nın yerelleşme eğilimlerinde hem dış hem de iç faktörlerin etkili olduğunu söylemek mümkündür. Dünyada gelişmiş birçok ülkenin kamu yönetimlerinde yapmış oldukları bir dizi reform hareketlerini dış faktörün oluşmasına zemin hazırlamıştır. Her iki ülkenin ekonomik yapısındaki değişim, hızlı kentleşme, bölgesel eşitsizlik, yerel halkta beklenen demokrasi isteği, merkezi yönetimin hantallığı, hizmetlerdeki verimsizlik, artan yolsuzluk olayları ve kötü yönetim uygulama gerekçeleri ise iç faktörlerin başlıcalarındandır. Fakat Rusya'da alınan tüm kararlara ve kanunlarda yapılan düzenlemelere rağmen yerel özyönetimleri, merkezi yönetimin fiilen etkisi altında kalmaya devam etmektedir. Hatta Akhundova, Rusya'da yapılan reformların bu ülkede "yerelleşme"yi değil, yerel özyönetimlerin "devletleştirilmesi"ni gerçekleştirdiğini söylemektedir (Akhundova 2012: 88-92).

Sonuç

"İstanbul ve St. Petersburg Şehirlerinin Yönetim Yapısı Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme" başlıklı bu çalışmada, iki farklı merkezi yönetim kültüründen gelen İstanbul ve St. Petersburg şehirlerinin metropoliten şehir yönetimi karşılaştırılmalı bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulguları şu şekilde ifade etmek mümkündür:

1. Türkiye, üniter bir devlet yapılanmasına sahiptir. Bu durum yerel yönetim anlayışına da tesir etmiştir. Türkiye demokrasi anlayışına uygun olarak, yerel yönetimler halkın yönetime katılmasını sağlayan ve halka kendi kendilerini yönetme erdemi kazandıran en önemli kuruluşlardır. Bu bağlamda yerel yönetimler, demokrasinin en etkin bir şekilde hayata geçirildiği kuruluşlardır. Türkiye'de, yasama, yürütme ve yargı güçleri kuvvetler ayrılığı ilkesiyle tek bir merkezde toplanmıştır. Bununla beraber, yerel

yönetim kurumlarının varlığı, Türkiye gibi üniter devlet özelliği gösteren bir yapıyla çelişmemekte, aksine merkezi idare uygulamalarını ve hizmetlerini tamamlayıcı olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye üniter devlet yapılanması içerisinde metropol özelliği gösteren şehirlerdeki belediyeçilik hizmetleri, İstanbul şehri özelinde de görüleceği üzere, iki kademeli bir yönetim yapısına sahiptir. İstanbul'da bir büyükşehir belediyesi ve otuz dokuz ilçe belediyesi mevcuttur. Bu belediyelerin yönetimi beş yılda bir yapılan doğrudan bir seçimle iş başına getirilmektedir. Büyükşehir ve ilçe belediye başkanları yerel hizmetleri yerine getirme konusunda doğrudan halka karşı sorumludurlar. Belediye başkanları belediyenin en üst amiri olarak, belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumakla yükümlüdür.

Rusya, federal bir devlet yapılanmasına sahiptir. Bu federal yapı içerisinde, dış işlerinde merkeze bağlı ama kendi içlerinde serbest seksen beş adet federe birim mevcuttur. Yasama, yürütme ve yargı erklerine sahip olan bu federe birimler içerisinde, yerel öz yönetim olarak ifade edilen belediye teşkilatları bulunmaktadır.

Rusya federe devlet yapılanması içerisinde metropol özelliği gösteren şehirlerdeki belediyeçilik hizmetleri, St. Petersburg şehri özelinde de görüleceği üzere, üç kademeli bir yönetim yapısına sahiptir. St. Petersburg'ta şehir yönetiminden sorumlu bir valiye bağlı on sekiz rayon yönetimi ve bu yönetime bağlı yüz on bir yerel öz yönetim mevcuttur. St. Petersburg valisi merkez yönetim tarafından atanmaktadır. Rayon ve belediye yönetimleri ise beş yılda bir olmak üzere, yerel halk tarafından seçimle iş başına getirilmektedir. St. Petersburg'ta, yerel öz yönetim olarak ifade edilen belediye teşkilatları, yerel hizmetleri yerine getirme konusunda doğrudan halka karşı sorumludurlar. Belediye başkanları yerel öz yönetimlerinin en üst amirleri olarak, belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumakla yükümlüdürler.

2. Rusya özelindeki federal teşkilatlanmanın kendi içerisinde özel bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. St. Petersburg'taki yerel öz yönetimler, kanunların kendilerine verdikleri çok önemli yetkilere sahip olmalarına rağmen, birçok hususta merkezin denetimi altındadırlar. 1991 sonrası Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinden sonra, rayonlarda ikili yönetim sistemi varken, yeni sistemle beraber yönetim hiyerarşik bir yapı içerisinde tek merkezde toplanmıştır. Belediye öz yönetimleri, federe devlet yapılanması içerisinde her ne kadar merkezden bağımsız hareket ediyor gibi görünse de, aslında bu yönetimin başındaki vali, tüm birimlerden sorumlu ve bu birimleri denetleyen bir karakteristiğe sahiptir. Vali, yerel bütçelerin hazırlanması, değerlendirilmesi, onaylanması ve yürütülmesi konularında karar vericidir.

Çarlık Rusyası'nın Batı'ya daha yakın olmak, batıdaki gelişmeleri takip etmek amacıyla kurulmasına karar verdiği St. Petersburg şehri, bir yönüyle Rusya Federasyonu'nun diğer şehirlerin yerel öz yönetimlerine göre daha özgür kararlar alabilmektedir. Bu özgürlük alanının oluşmasında St. Petersburg şehrinin tarih boyunca oynadığı misyon, şehrin tarihi dokusu, kimliği, şehirdeki nüfusun eğitim düzeyi ve bölgenin Avrupa'ya olan yakınlığı gibi sebepleri sıralamak mümkündür.

İstanbul il ve ilçe yerel yönetimleri, kanunların kendilerine verdiği ölçülerde bağımsız hareket edebilme yetkisine sahiptirler. İstanbul Valisi; İstanbul Belediye Başkanı ya da ilçe belediye başkanları üzerinde bir denetleme yetkisine sahip değildir. Vali, sadece merkeze karşı sorumludur. İstanbul ve St. Petersburg yerel yönetimlerini bu yönüyle mukayese edildiğinde, İstanbul'daki metropoliten şehir yönetiminin daha merkeziyetçi bir yapıya sahip olan St. Petersburg şehir öz yönetimine göre daha demokratik bir hüviyete sahip olduğunu söylemek mümkündür.

3. St. Petersburg öz yönetimlerinin faaliyetleri büyük ölçüde çevre düzenlemesi ile sınırlı kalmaktadır. İstanbul'daki yerel yönetimler ise alt yapı, üst yapı, imar ve planlama, kentsel dönüşüm ve daha birçok konuda söz sahibidirler.

4. St. Petersburg şehrinde yerel yönetimlere yasalarla kendi bütçelerini oluşturma yönünde bir özerklik sağlanmıştır. Fakat yerel yönetimler, mali özerkliklerini kullanma hususunda oldukça sınırlandırılmış durumdadırlar. 2009 yılı sonunda St. Petersburg topraklarında belediyelerin bütçeleri, şehir bütçesinin % 0.4'ü (olması gerekenden % 2.6 eksiktir) kadardır. Yerel öz yönetimlerin bütçelerinin yetersiz olması, kontrol kaybı ve kentsel altyapının çökmesi riski ile karşı karşıya kalmaları ihtimalini doğurmuştur. Yerel öz yönetim içerisindeki birçok bürokrat bu durumun; merkezi yönetimin, bilinçli bir politika sonucu yerel öz yönetimler üzerinde daha da baskın olmayı tercih etmesinden kaynaklandığını düşünmektedir.

İstanbul yerel yönetim yapısı ve uygulamaları, bütçesinin büyüklüğü nispetinde daha geniş bir hareket kabiliyetine sahiptir. Fakat "mali özerklik" ile ilgili durum İstanbul için de söz konusu olmaktadır. Türkiye son yaptığı 6360 sayılı düzenleme ile bir takım mali dengesizlikleri gidermeye çalışmış ve iyileştirmeler yapmış olsa da, öz kaynaklar konusunda eksik kalmaya devam eden bir tutum sergilemekte bu da yerel yönetimlerin merkeze bağımlılığını aynı oranda artırmaktadır.

5. Yerel yönetim konusunda tüm dünyadaki genel kanı, iyi bir yerel yönetim ancak özerk bir yapıya kavuştuğunda daha iyi hizmet üretebilir, düşüncesi temeline dayanmaktadır. Türkiye'de yerel yönetimler siyasi oluşumlar üzerinden organize olmaktadır. Bu bağlamda da, İstanbul yerel yönetimlerinin siyasi bir gelenekten geldiklerini söylemek mümkündür. Türkiye'de her ne kadar belediye seçimlerinden sonra belediye başkanlarının herhangi bir partinin siyasi faaliyetlerinde bulunmalarına izin verilmese de, büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında siyasi yönü ağır basan sorunlar göze çarpmaktadır. Yerel halk belediyeleri demokratik kurumlardan daha çok siyasi bir otorite gibi algılamaya devam etmekte, yerel halk "çalışanın" aksine, tuttuğu "siyasi parti"ye oyunu vermeyi daha doğru bulmaktadır. Bu anlamda öncelikli olarak yerel halkın, siyasete ve ideolojiye prim verme değil, hizmete teveccühte bulunması noktasında bilinçlendirilmesi gereklidir. Nasıl ki, etkili bir ülke yönetiminin ancak küçük küçük yönetimlerin başarılı yönetimlerinin birleşerek sağlanacağı düşünülüyorsa, yine etkili bir yerel yönetimin de ancak halkın yaşadıkları yerle olan aidiyet duygularının artırılması sonucu sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu genel kanaat yalnızca Türkiye veya St. Petersburg şehirleri ile sınırlı olmayıp tüm ülkelerin kent yönetimleri için de geçerlidir.

St. Petersburg şehrinin yerel öz yönetim kadroları da, siyasi ve ideolojik fikirlerin yön verdiği siyasi kadrolarca oluşturulmuştur. Özellikle halkçı ve sosyalist bir dünya görüşünün mensubu olan bu kadrolar, şehir yönetimi konusunda da sosyalist ve halkçı bir tutum sergilemektedirler. Hizmetlere kolay ve ucuz ulaşılması, çalışan hakları, sosyal mekânların kullanımı gibi hususlar özellikle bu kadroların yapmak istedikleri hizmetlerin özünü oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Makaleler

AKHUNDOVA, Jale, (2012), Rusya'da ve Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun Karşılaştırılması, **Avrasya İncelemeleri Dergisi**, (AVİD) ½.

AKYILDIZ, Fulya, (2013), "Rusya'da Yerel Yönetimler", (ed. Okçu, M. ve Özgür, H.) **Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler-Uygulamalar**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

AVAKYAN, S. A., LÜTTER, V. L., PEŞİN, N. L., SİVİTKİY, V. A., TİMOFEEV, N. S., (2009), **Munitipalnoe Pravo Rossii**, Moskva,.

BOZLAĞAN, Recep ve DEMİRKAYA, Yüksel, (2008), **Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Ankara: Nobel Yayınevi.

BOZLAĞAN, Recep, (2014), Şehirler ve İstanbul, [rektorlukdersi/download/39](#) Erişim Tarihi: 20.02.2016.

CANSEVER, Turgut, (2013), **İslam'da Şehir ve Mimari**, İstanbul: Timaş Yayınları.

DANİELİAN, Armen (2011) **Local Government in Russia: Reinforcing Fiscal Autonomy**, Fiscal Autonomy And Efficiency.

GÖZLER, Kemal, (2000), **Türk Anayasa Hukuku**, Bursa Ekin Kitabevi.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref, (2011), **Yönetim Hukuku**, Ankara: Turhan Kitabevi.

GÜLER, Birgül, A., (2011), **Türkiye'nin Yönetimi – Yapı**, Ankara: İmge Yayınevi.

KARAKILÇIK, Yusuf, (2013), **Yeni Yerel Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler Yeni Yerinden Yönetim Uygulamaları Tartışmalar, Yaklaşımlar ve Yeni Büyükşehir Yasası**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

KELEŞ, Ruşen (2006), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 5.Basım, İstanbul: Cem Yayınevi.

LEBEDEBA, O. E. ve YAGYA, V. S., (1997), **Kniga O Peterburge**, Sankt Peterburg: Spetialnaya Literatura.

MİHAYLOVIÇ, Alpatov Üriy, (2009), Organizatiya Mestnovo Samoupravleniya V Gorodah Federalnogo Znaçeniya, Moskovskaya Gosudarstvennaya Üridiçeskaya Akademiya, **Doktora Tezi**.

NADAROĞLU, Halil, (1978), **Mahalli İdareler Felsefesi, Ekonomisi Uygulaması**, İstanbul: Sermet Matbaası.

OKTAY, Tarkan (2016), Metropol Kent Yönetimi Yaklaşımları ve Uygulama Modelleri, **Strategic Public Management Journal**, Issue No: 4.

SHAW, Denis J. B. (2006), **Russia's Geographical Environment, Russia Volume I From Earl Rus'to 1689** (ed. Perrie, M.), The Cambridge History Of.

ŞENGÜL, Ramazan, (2010), **Yerel Yönetimler**, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

TEKEL, Ayşe, (2002), Metropoliten Planlamanın Önemi ve Gerekliliği Üzerine, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C. XI, Sayı 1, Ocak: 42-55.

TOPRAK, Zerrin, (2006), **Yerel Yönetimler**, İzmir: Nobel Yayın Dağıtım.

TUZCUOĞLU, Ferruh, (2003), **Metropoliten Yönetimler**, Sakarya: Sakarya Kitabevi.

TÜMER, Gürhan, (2008), **Kentler ve Nüfusları**, Ege Mimarlık.

United Nations, Departments of Economic and Social Affairs, **Popolitin Division 2012**, World Urbanization Posrets 2011.

VOLKOVA, Anna, (2003), Government in Moscow and St. Petersburg: Two Models and Two Ways, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan018517.pdf>, Erişim Tarihi: 19.03.2016.

World Urbanization Prospects The 2011 Revision, (2012), Department of Economic and Social Affairs Population Division, New York.

Kanunlar

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Müdürlüğü Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun, No. 2560, Resmi Gazete 23.11.1981/17523.

Zakon Sankt-Peterburga Ob Organizatsii Mestnovo Samoupravleniya V Sankt-Peterburge, 2009, <http://78.mchs.gov.ru/document/1344161> Erişim Tarihi: 01.10.2016.

Ustav Sankt Peterburga, 1998, http://constitution.garant.ru/region/ustav_spb/ Erişim Tarihi: 21.10.2016.

Zakoni Rossiyskoy Federatii 2003, <http://kodeksrf.ru/zakoni-rf.html> Erişim Tarihi: 28.09.2016.

İl İdaresi Kanunu, No. 5442, Resmi Gazete 18.06.1949/7236

Türkiye Anayasası, No. 2709, Resmi Gazete 09.11.1982/17863.

Büyükşehir Belediye Kanunu, No. 5216, Resmi Gazete 23.07.2004/25531.

Belediye Kanunu, No. 5393, Resmi Gazete 13.07.2005/25874.

Belediye Kanunu, No. 5393, Resmi Gazete 13.07.2005/25874.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, No. 5018, Resmi Gazete 24.12.2003/25326.

İnternet Siteleri

Admisiinistratsii Sankt-Peterburga), <http://gov.spb.ru/gov/terr/> Erişim Tarihi: 06.12.2016.

<http://livingpolicy.ru/gubernator-sankt-peterburga-o-mectnom-samoupravlenii.htm>

Erişim Tarihi: 26.05.2016

http://minfin.ru/common/upload/library/2016/07/main/Rezultaty_provedeniyamonitoring_amestnykhbudzhetovza2015god.pdf Erişim Tarihi: 21.10.2016.

http://nalogomania.ru/obshhaya-informatsiya/munitsipalnyie-nalogi.html#h2_1 Erişim Tarihi: 19.12.2016.

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130322-2.htm> Erişim Tarihi: 20.02.2016.

İBB, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Pages/IlceveIlkKademe.aspx> Erişim Tarihi: 02.09.2016.

İETT,

http://www.ibb.gov.tr/trTR/Kurumsal/Birimler/İETT/Pages/AnaSayfa.aspx#.WAI_LBeCLTIU, Erişim Tarihi: 20.10.2016.

İETT, <http://www.iETT.gov.tr/tr/main/pages/kronolojik-tarihce/32> Erişim Tarihi: 01.09.2016.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, <http://www.ibb.istanbul/tr-tr/kurumsal/pages/ilceveIlkKademe.aspx> Erişim Tarihi: 19.06.2016.

İstanbul Valiliği, <http://www.istanbul.gov.tr/tr/istanbul-valiligi/vali-yardimcileri?p=1> Erişim Tarihi: 20.09.2016.

Nalogovly Kodeks Rossiyskoy Federatii, <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=198941&fld=134&dst=1391,0&rnd=0.4259885774064647#0>, Erişim Tarihi: 22.09.2016.

Passport of St. Petersburg, <https://gov.spb.ru/static/writable/documents/en/2014/10/03/City%20Passport.pdf> Erişim tarihi: 27.10.2015.

Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=21507> Erişim Tarihi: 28.02.2016.

Upravlenie V Sankt-Peterburge, <http://www.up.mos.ru/ObIntSaj/dokspb/upr.htm> Erişim tarihi: 03.03.2016